

Sygn. akt VI Ga 517/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Andrzej Borucki (spr.)

Sędziowie: Sędzia Beata Hass - Kloc

Sędzia Anna Harmata

Protokolant: Barbara Ćwiok

po rozpoznaniu w dniu 30 grudnia 2020 r. w Rzeszowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa: R. O.

przeciwko: Gminie W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego co do pkt I i II wyroku Sądu Rejonowego w R.
V Wydziału Gospodarczego z dnia 31 stycznia 2019 r., sygn. akt V GC 1451/17

I. oddała apelację,

II. zasądza od pozwanego Gminy W. na rzecz powoda R. O. kwotę 1.800,00 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VI Ga 517/19

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 30 grudnia 2020 r.

Powód R. O. domagał się zasądzenia od pozwanej Gminy W. kwoty 30.000zł, z ustawowymi odsetkami od dnia 26 marca 2015 roku do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania . W uzasadnieniu podał , że strony zawarły umowę o roboty budowlane w dniu 24 maja 2010 r. której przedmiotem była „Przebudowa płyty rynku w W.”. Według powoda wykonał on prace objęte umową i wystawił faktury VAT, które pozwany otrzymał i których nie kwestionował. Prócz tego pozwany zlecił powodowi wykonanie robót dodatkowych, które nie były objęte projektem budowlanym oraz dokumentacją dołączoną do umowy. Prace te były ujęte w kosztorysie uproszczonym. Składały się na nie :

1. rozbiórka elementów konstrukcji betonowych niezbrojonych – wartość prac 5.339,41 zł,
2. wykopy o głębokości do 1,5 m o ścianach pionowych przy odkrywaniu odcinkami istniejących fundamentów przy gruncie kategorii III – 1.088,09 zł,

3. oczyszczenie powierzchni murów z cegły – 55,12 zł,
4. izolacje przeciwwilgociowe powłokowe pionowe z emulsji asfaltowej – wykonane na zimno – 65,19 zł,
5. izolacje przeciwwilgociowe powłokowe pionowe z emulsji asfaltowej – wykonywane na zimno. Każda następna warstwa – biblioteka i kapliczka – 55,61 zł,
6. izolacja przeciwwilgociowa i przeciwwodna z folii polietylowej kubelkowej – biblioteka i kapliczka – 192,64 zł,
7. zasypanie wykopów z przerzutem ziemi na odległość do 3 metrów i ubiciem warstwami co 15 cm w gruncie kat. III – 365,29 zł,
8. posadzki betonowe grubości 5 cm zatarte na gładko – 288,82 zł,
9. posadzki betonowe dodatek za pogrubienie posadzki o 1 cm – 195,08 zł,
10. rozebranie nawierzchni z kostki betonowej,
11. Rozebranie krawężników betonowych o wymiarach 15x30 cm na podsypce cementowo piaskowej – 1.428,51 zł,
12. Dopłata za różnicę w cenie za zasypkę miałem bazaltowym kostki – 7.788 zł,
13. Przystawianie obrzeży betonowych o wymiarach 30x8 cm na podsypce piaskowej z wypełnieniem spoin zaprawą cementową – 395,27 zł,
14. Dopłata za dodatkowe linie kostki z innego koloru -848 zł,
15. Dopłata za wykonanie odboju przy bibliotece – 164 zł,
16. Dopłata za ustawienie obrzeży granitowych pionowo przy drzewach – 3.603,60 zł (tej należności powód nie objął pozwem).

Powód podkreślił, że wykonane prace nie były związane z wcześniejszą umową a były pracami dodatkowymi, których nie dało się przewidzieć. Nadto były wykonywane na podstawie odrębnych zleceń. Dodatkowo wskazał, że żądanie pozwu nie obejmuje wartości pracy wskazanej w punkcie 16.

Po wydaniu w sprawie nakazu zapłaty pozwana wniosła sprzeciw domagając się oddalenia powództwa. Podniosła zarzuty: braku wykazania przez powoda zasadności roszczenia, spełnienia świadczenia i ostatecznie przedawnienia roszczenia. Za bezsporne pozwana uznała, że strony łączyła umowa o roboty budowlane z dnia 21 maja 2010 r. Polegała ona na wykonaniu nowej nawierzchni wraz ze stosowanym zagospodarowaniem terenu, w tym m.in. budową sieci kanalizacji deszczowej oraz przyłącza wodociągowego. Ostatecznie wynagrodzenie za wykonane roboty wyniosło 861 605,11 zł i zostało przez pozwaną uiszczone. Pozwana zaprzeczyła by zleciła powodowi wykonanie robót dodatkowych nieobjętych projektem budowlanym, a ujętych w kosztorysie uproszczonym. Wyplacona kwota obejmowała w ocenie pozwanej wszelkie wierzytelności związane z realizacją inwestycji.

W trakcie sporu Sąd ustalił, że w związku z zamiarem przebudowy płyty rynku w W. oraz zamiarem ogłoszenia przetargu na wykonawstwo Gmina W. sporządziła Specyfikację Istotnych Warunków Zamówienia. Według jej treści przedmiotem zamówienia była przebudowa płyty rynku w W.. Przedmiotem zamówienia w szczególności były roboty polegające na wykonaniu nowej nawierzchni wraz ze stosownym zagospodarowaniem terenu w tym m.in. budowa obiektów małej architektury oraz budowa urządzeń technicznych, tj. oświetlenie terenu, sieć kanalizacji deszczowej oraz przyłącz wodociągowy.

W opisie przedmiotu zamówienia, wskazując kody, wyszczególniono: roboty w zakresie zagospodarowania terenu, wymiany nawierzchni, roboty budowlane w zakresie pomników historycznych lub miejsc pamięci, roboty budowlane w

zakresie budowy artystycznych i kulturalnych obiektów budowlanych , w zakresie układania chodników i asfaltowania, instalowanie urządzeń oświetlenia zewnętrznego, w zakresie kształtowania terenu, w zakresie kształtowania ogrodów. Dokładny opis przedmiotu zamówienia znalazł się w Specyfikacji Technicznej Wykonania i Odbioru Robót Budowlanych, która stanowiła załącznik nr 6 do Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia . Ww. Specyfikacja Techniczna Wykonania i Odbioru Robót Budowlanych (ST) sporządzona została przez inż. B. W.. W zakresie robót objętych ST wymieniono:

1. roboty rozbiórkowe,
2. kanalizację deszczową,
3. koryto wraz z profilowaniem,
4. nawierzchnię z betonowej kostki brukowej,
5. krawężniki betonowe,
6. oświetlenie,
7. zieleń i małą architekturę.

W dniu 22.04.2010 r. powód złożył pozwanej ofertę na przygotowanym przez niego „formularzu ofertowym” obejmującym załączniki w postaci m.in.: formularza cenowego i kosztorysu ofertowego. Kosztorys ofertowy sporządzony został przez powoda z datą 20.04.2010 r. i nie przewidywał wykonania izolacji fundamentów biblioteki i kapliczki, a także związanych z tym robót rozbiórkowych, ziemnych oraz posadzkowych. Kosztorys ofertowy sporządzony przez powoda , a także przedmiar robót sporządzony przez pozwanego nie zawierał także takich prac jak: rozbiórki istniejącej nawierzchni rynku wraz z krawężnikami (okoliczność przyznana przez pozwanego na k.3 sprzeciwu), wypełnienia spoin kostki miałem bazaltowym, przestawienia obrzeży betonowych, wykonania linii kostki z innego koloru, wykonania odboju przy bibliotece, ustawienia obrzeży granitowych przy drzewach.

Bezspornym w sprawie było , że strony zawarły w dniu 21 maja 2010 r. umowę o roboty budowlane . Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 umowy jej przedmiotem była : przebudowa płyty rynku w W., polegająca na wykonaniu nowej nawierzchni wraz ze stosowanym zagospodarowaniem terenu , w tym m.in. budowa obiektów małej architektury oraz budowa urządzeń technicznych, tj. oświetlenie terenu, sieć kanalizacji deszczowej oraz przyłącz wodociągowy. Roboty miały być wykonane zgodnie z zasadami wiedzy technicznej i dokumentacją projektową, stanowiącą załącznik numer 1 do umowy (art. 2.2). Szczegółowy zakres robót został ujęty w przedmiarze robót opracowanym na podstawie specyfikacji technicznej i ofercie wykonawcy , który stanowił załącznik nr 4 do umowy.

W art. 3.6 umowy strony ustaliły, że w wypadku konieczności wykonania prac dodatkowych lub zamiennych wykonawca powiadomi pisemnie zamawiającego. Nadto w pkt. 3.7 ustalono, że w wypadku konieczności wykonania prac nie objętych kosztorysem ofertowym oraz Specyfikacją Techniczną Wykonania i Odbioru Robót Budowlanych nie wolno ich realizować bez zmiany niniejszej umowy lub uzyskania dodatkowego zamówienia na podstawie odrębnej umowy. Załącznikami do umowy były m.in. Specyfikacja Techniczna Wykonania i Odbioru Robót Budowlanych , kosztorys ofertowy i oferta wykonawcy.

W dniu 16.07.2010 r. strony zawarły aneks do umowy, w którym postanowiły, że zakończenie robót nastąpi w dniu 30.11.2010 r. Nadto ustalono , że nastąpi zmiana kostki granitowej z rozmiaru 8 cm na 6 cm. Dodatkowo zmieniono ostateczną wartość wynagrodzenia na kwotę 947 460,19 zł .

W dniu 30.08.2010 r. sporządzono protokół na okoliczność częściowego odbioru robót za okres 21.05 – 30.08. 2010r., w tym: robót elektrycznych , wodno-kanalizacyjnych i budowlanych. Według treści protokołu roboty wykonane zostały zgodnie z zamówieniem. W podpisaniu protokołu uczestniczył Wójt Zamawiającego - pozwanej oraz J. R..

W dniu 30.10.2010 r. sporządzono protokół na okoliczność częściowego odbioru robót za okres od dnia 31.08 do dnia 30.10.2010 r., w tym: robót elektrycznych i budowlanych. Według treści protokołu roboty wykonane zostały zgodnie z zamówieniem. W podpisaniu protokołu uczestniczył Wójt zamawiającej - pozwanej oraz J. R..

Kierownikiem budowy był z ramienia powoda J. R.. Sporządził on kosztorys robót dodatkowych. W imieniu powoda w procesie prac związanych z przebudową rynku uczestniczył także K. P., który był pracownikiem administracyjno-biurowym powoda upoważnionym m.in. do uczestnictwa w naradach jakie odbywały się w ramach budowy. Za nadzór odpowiadał D. W., pracownik Urzędu Gminy w W.. Do jego obowiązków należało utrzymywanie kontaktów z inspektorem nadzoru, kierownikiem budowy i wykonawcą oraz merytoryczny nadzór nad inwestycją.

W trakcie robót pojawiła się potrzeba wykonania prac izolacyjnych dotyczących posadowionej na rynku kapliczki oraz budynku biblioteki. Wykonanie powyższych robót zlecił inspektor nadzoru, przy czym inwestor co do zasady nie kwestionował decyzji inspektora nadzoru. Polecenie wykonania izolacji na ww. obiektach przekazane zostało pracownikowi powoda K. P.. W trakcie jednej z narad K. P. i J. R. przekazali przedstawicielowi Inwestora sporządzony przez J. R. kosztorys robót dodatkowych. Inwestor nie kwestionował go. W toku prac objętych umową powód przystąpił do realizacji prac nieobjętych umową z maja 2010 r. Powód wykonał: rozbiórkę elementów konstrukcji betonowych niezbrojonych przy wejściu do biblioteki, wykopy o głębokości do 1,5 m o ścianach pionowych przy odkrywaniu odcinkami istniejących fundamentów przy wejściu do biblioteki i przy kapliczce, oczyszczenie powierzchni murów z cegły przy bibliotece i kapliczce, izolacje przeciwwilgociowe powłokowe pionowe z emulsji asfaltowej oraz kolejne warstwy izolacji przeciwwilgociowej powłokowej pionowe z emulsji asfaltowej – wykonywane na zimno przy bibliotece i kapliczce, izolację przeciwwilgociową i przeciwwodną z folii polietylowej kubełkowej przy bibliotece i kapliczce, dokonał zasypania wykopów z przerzutem ziemi na odległość do 3 metrów i ubiciem warstwami co 15 cm w gruncie kat. III, wykonał posadzki betonowe grubości 5 cm zatarte na gładko przy bibliotece wraz z pogrubieniem, dokonał rozebrania nawierzchni z kostki betonowej, rozebrania krawężników betonowych o wymiarach 15x30 cm na podsypce cementowo piaskowej, wykonał zasypkę miałem bazaltowym kostki, dokonał przestawienia obrzeży betonowych o wymiarach 30x8 cm na podsypce piaskowej z wypełnieniem spoin zaprawą cementową, wykonał dodatkowe linie z kostki innego koloru, wykonał odbój przy bibliotece, wykonał ustawienie obrzeży granitowych pionowo przy drzewach.

Powyższe prace zostały wykonane za wiedzą i akceptacją pozwanej Gminy W.. Przedstawiciel inwestora D. W. przebywał na budowie i wiedział, że są wykonywane prace izolacyjne przy kapliczce oraz bibliotece. Myślał on, że wykonywane w tym zakresie prace są wykonywane w ramach zawartej umowy. Nie był przez nikogo informowany, że wykonywane prace są pracami dodatkowymi. Nie zgłaszał także nigdzie faktu wykonywania tych prac. Zakończenie robót nastąpiło w dniu 15.06.2011 r.

W dniu 21.06.2011 r. sporządzono protokół odbioru robót oraz przekazania do użytku wykonanego przez powoda zadania. W podpisaniu protokołu uczestniczyli: powód, Wójt pozwanej Gminy, D. W., T. W., J. R.. Odbioru robót dokonano w oparciu o inwentaryzację geodezyjną powykonawczą, dziennik budowy, oświadczenie kierownika budowy, rozliczenie końcowe budowy. Jakość robót oceniono jako dobrą. Usterki wymieniono w załączniku nr 1.

W związku z wykonanymi pracami powód wystawił faktury w dniach: 30.08.2010 r., 3.11.2010 r., 22.06.2011 r. Faktury te zostały zapłacone przez pozwaną w łącznej kwocie 861 605,11 zł. W dniu 1.10.2011 r. powód wystawił dodatkową fakturę na kwotę 117 305,47 zł za roboty dodatkowe. Pozwana nie zapłaciła za prace dochodzone przez powoda pozwem.

Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2019r. Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 30 000,00 zł, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 26 marca 2015r. do dnia zapłaty (pkt I), zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 8 098,16 zł tytułem kosztów procesu (pkt II) i nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa Kasa Sądu Rejonowego w R. kwotę 1 981,16 zł tytułem brakującej części zaliczki na biegłego (pkt III).

Uzasadniając wyrok Sąd stwierdził, że przedmiotem sporu było ustalenie, czy roboty wykonane przez powoda były robotami dodatkowymi wykonywanymi w ramach umowy z maja 2010 r. w rozumieniu art. 630 § 1 k.c. oraz czy miały one charakter robót „niezbędnych”, czy też były wykonywane w ramach osobnej zawartej przez strony umowy o roboty budowlane .

Sąd zacytował treść art. 647 k.c., art. 648. § 1. i § 2 k.c. i art. 649 k.c. wywodząc, że w sprawie konieczne było w pierwszym rzędzie ustalenie które z wykonanych przez powoda prac były pracami nieobjętymi umową i nie były jednocześnie pracami dodatkowymi, czyli niezbędnymi do prawidłowej realizacji umowy z maja 2010 r.

W ocenie Sądu, za prace w ogóle nieobjęte umową z maja 2010 r. należy uznać następujące prace wykonane przez powoda:

1. rozbiórka elementów konstrukcji betonowych niezbrojonych,
2. wykopy o głębokości do 1,5 m o ścianach pionowych przy odkrywaniu odcinkami istniejących fundamentów przy gruncie kategorii III,
3. oczyszczenie powierzchni murów z cegły,
4. izolacje przeciwwilgociowe powłokowe pionowe z emulsji asfaltowej – wykonane na zimno,
5. izolacje przeciwwilgociowe powłokowe pionowe z emulsji asfaltowej – wykonywane na zimno. Każda następna warstwa – biblioteka i kapliczka,
6. izolacja przeciwwilgociowa i przeciwwodna z folii polietylowej kubelkowej – biblioteka i kapliczka,
7. zasypanie wykopów z przerzutem ziemi na odległość do 3 metrów i ubiciem warstwami co 15 cm w gruncie kat. III,
8. posadzki betonowe grubości 5 cm zatarte na gładko,
9. posadzki betonowe dodatek za pogrubienie posadzki o 1 cm.

Wszystkie te prace dotyczyły robót związanych z izolacją fundamentów biblioteki i kapliczki oraz związanych z tym robót rozbiórkowych , ziemnych i posadzkowych. Bezsprzecznie w ocenie Sądu nie były objęte umową z maja 2010 r. Brak jest bowiem powyższego zakresu prac zarówno w Specyfikacji Technicznej , jak i kosztorysie ofertowym powoda. Prace te nie mogą być w żadnym razie kwalifikowane jako dodatkowe w rozumieniu art. 630 § 1 k.c., a to z uwagi na fakt, że umowa z maja 2010 r. mogła być wykonana prawidłowo bez wykonania wskazanych powyżej robót. Nie były one niezbędne dla osiągnięcia jej rezultatu. Kwestię tę przesądzili zarówno świadkowie powoda , jak i biegły w swej opinii.

Odnosnie powyższych robót to w sposób dorozumiany doszło do zawarcia umowy o roboty budowlane pomiędzy stronami. Oświadczenie woli może być bowiem złożone przez każde zachowanie się danej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny (art. 60 k.c.). Nie ulega wątpliwości , że strona pozwana taką wolę wyraziła. Pozwana Gmina wiedziała bowiem o wykonywaniu powyższych prac przez powoda, co przyznał świadek D. W. , który merytorycznie nadzorował prace na budowie. Miał on bowiem pełną świadomość wykonywanych na budowie prac izolacyjnych przy kapliczce i bibliotece. Co więcej prace te zostały odebrane przez pozwaną i nie były kwestionowane. Co do prac z punktów 10 i 11 uzasadnienia pozwu - w ocenie Sądu - zakwalifikować je należy jako prace dodatkowe w rozumieniu art. 630 § 1 k.c. za które powodowi należy się wynagrodzenie . Były to prace polegające na:

1. rozebraniu nawierzchni z kostki betonowej,
2. rozebraniu krawężników betonowych o wymiarach 15x30 cm na podsypce cementowo piaskowej .

Sąd stwierdził dalej, powołując treść art. 630 § 1 i 2 k.c., że wskazane wyżej prace należy zakwalifikować jako prace dodatkowe. Oczywistym jest bowiem, że niemożliwą była realizacja zadania polegającego na wymianie nawierzchni rynku bez demontażu nawierzchni dotychczasowej. Zważyć dodatkowo należy, że prac rozbiórkowych nie przewidziała w przedmiarze robót sama pozwana, co przyznała. Kosztorys ofertowy powoda był z kolei oparty właśnie o przedmiar robót. Uzasadnia to przyjęcie, że zestawienie prac w oparciu o które przygotowano kosztorys ofertowy, było przygotowywane przez pozwaną – zamawiającego, co uzasadnia roszczenie powoda o podwyższenie wynagrodzenia. Zasadnym jest uwzględnienie żądania podwyższenia wynagrodzenia za prace wykonane w ramach pkt. 12 - dopłata za różnicę w cenie za zasypkę miałem bazaltowym kostki, zamiast zasypki piaskiem. Powyższe miało związek ze zmianą - już na etapie prac - rozmiarów kostki. Było to oczywiście niezbędne dla prawidłowej realizacji umowy, przy czym nie było przewidziane ani w Specyfikacji Technicznej, ani w kosztorysie ofertowym. Nie można także postawić powodowi zarzutu, że przy zachowaniu należytej staranności mógł konieczność ww. pracy przewidzieć.

Podobnie – zdaniem Sądu - należało ocenić poniższe prace:

1. przestawianie obrzeży betonowych o wymiarach 30x8 cm na podsypce piaskowej z wypełnieniem spoin zaprawą cementową,
2. dopłata za dodatkowe linie kostki z innego koloru,
3. dopłata za wykonanie odboju przy bibliotece.

Co do robót wskazanych w pkt 1 i 2, to nie były one przewidziane w przedmiarze robót oraz Specyfikacji Technicznej, a także kosztorysie ofertowym powoda. Nie mógł ich także przewidzieć powód w chwili sporządzania w/w kosztorysu. Co do punktu 3, to prace przy bibliotece, jak już wcześniej wspomniano objęte były odrębną umową.

Powyższe rozważania i treść art. 630 § 1 k.c. prowadzą – zdaniem Sądu - do wniosku, że powodowi należy się wynagrodzenie za prace wymienione w uzasadnieniu pozwu na podstawie ww. przepisu, a w wypadku prac osobno zleconych w oparciu o art. 647 k.c. O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniosła pozwana, zarzucając Sądowi Rejonowemu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności:

- art. 647 k.c. poprzez jego niewłaściwą wykładnię i przyjęcie, że pomiędzy stronami doszło do dorozumianej odrębnej umowy o roboty budowlane w trakcie realizacji umowy z dnia 24.05.2020 r.,
- art. 630§1 k.c. poprzez niewłaściwą jego wykładnię i zakwalifikowanie części prac powoda jako prace dodatkowe, za które w myśl tego przepisu należy się powodowi wynagrodzenie,
- art. 117§2 zd. 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie

2. naruszenie przepisów procesowych, co miało mieć wpływ na treść wydanego przez Sąd wyroku:

- art. 316§1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i wydanie wyroku przez Sąd I instancji nie uwzględniającego stanu istniejącego w dacie orzekania, poprzez niewzięcie pod uwagę faktu podniesienia przez pozwaną zarzutu przedawnienia i upływu okresu przedawnienia dochodzonego pozwem roszczenia,
- art. 328§2 k.p.c. poprzez niewskazanie w uzasadnieniu wyroku powodów nie uwzględnienia przez Sąd zarzutu przedawnienia,
- art. 233§1 k.p.c. poprzez dokonanie ustaleń w sposób dowolny i sprzeczny z zasadami logiki i doświadczenia życiowego.

W oparciu o powyższe apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu wg. norm przepisanych; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczenia powoda.

W odpowiedzi na apelację (k.475) powód wniósł o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Apelacja podlega oddaleniu, choć słuszny był zarzut apelującego, co do tego, iż Sąd Rejonowy poczynił częściowo błędne ustalenia w sprawie, w zakresie dotyczącym podstawy robót dodatkowych wykonanych przez powoda, co wynikało przede wszystkim z niewłaściwego zastosowania prawa materialnego, tj. niewłaściwej kwalifikacji prawnej dochodzonego roszczenia. W ocenie Sądu Odwoławczego, niezasadnym było przyjęcie przez Sąd I instancji, że w zakresie robót dodatkowych pomiędzy stronami doszło do zawarcia, w sposób dorozumiany, umowy o roboty budowlane. Przeprowadzone postępowanie dowodowe niewątpliwie wykazało, że powód wykonał prace dodatkowe jakie nie zostały uwzględnione w dokumentacji projektowej oraz dokumentacji stanowiącej załącznik do umowy, a powołany w sprawie biegły wyszczególnił rodzaj prac wykonanych przez powoda poza umową.

Należy podkreślić, iż w judykaturze prezentowany jest pogląd zgodnie z którym ryzyko gospodarcze wynikające z niedostatecznego opisu przedmiotu zamówienia obciąża zamawiającego, który nie może go przerzucać na wykonawcę, co oznacza, że wykonawca nie może być obciążony ryzykiem wad dokumentacji projektowej ani ryzykiem wykonania prac koniecznych do realizacji zamówienia, w dokumentacji tej nieprzewidzianych, a wiążących się ze znacznymi kosztami. Co więcej brak zawarcia innego porozumienia regulującego wykonanie dodatkowych prac, uprawnia przejmującego zamówienie do żądania zapłaty równowartości wykonanych robót dodatkowych na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (por. wyrok SA w Warszawie z dnia 23.12.2019 r., VII AGA 215/19, LEX, Wyr. SA w Krakowie z dnia 19.06.2019 r. I AGA 458/18, LEX). Sąd Najwyższy w swoich tezach idzie o krok dalej, dopuszcza bowiem także możliwość zasądzenia w oparciu o przepis art. 405 k.c. wynagrodzenia za roboty wykonane na podstawie umowy o roboty budowlane, która okazała się nieważna, skoro o ich wartość strona pozwana bezspornie została wzbogacona (por. wyrok SN z dnia 02.02.2011 r. II CSK 414/10, LEX; wyr SN z dnia 13.04.2017 r. I CSK 270/16).

Analizując okoliczności sprawy, w tym przede wszystkim zapisy łączącej strony Umowy o roboty budowlane z dnia 24.05.2010 r., Sąd uznał, że żądanie powoda należało ocenić przez pryzmat przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Przepis art. 405 k.c. stanowi samoistne źródło zobowiązań; bezpodstawne wzbogacenie zachodzi gdy bez podstawy prawnej dochodzi do uzyskania korzyści majątkowej kosztem innej osoby, oraz w sytuacji gdy zubożenie i wzbogacenie są wynikiem tego samego zdarzenia. W judykaturze podkreślono, że bez znaczenia jest w wyniku jakiego zdarzenia nastąpiło wzbogacenie może to być działanie wzbogaconego, zubożonego, osoby trzeciej, a także jakiegokolwiek inne zdarzenie. Istotnym jest jedynie, by w wyniku tego zdarzenia przesunięcie korzyści z majątku zubożonego do majątku wzbogaconego. Co do zasady nie ma zatem przeszkód, aby równowartość robót nie mających umocowania w umowie – jak należało uznać to w niniejszej sprawie – uwzględnić na podstawie ww. przepisu, albowiem za wykonane przez powoda roboty dodatkowe należy mu się dodatkowe wynagrodzenie odpowiadające rzeczywistej ich wartości, w sytuacji gdy nie zostały one objęte wynagrodzeniem określonym w zawartej przez strony umowie. Jest to uzasadnione w szczególności, że w świetle postanowień Umowy (art. 3 pkt 3.6, 3.7 Umowy) powód jako Wykonawca miał obowiązek pisemnego poinformowania zamawiającego (za pośrednictwem inspektora nadzoru inwestorskiego) o konieczności wykonania prac dodatkowych, sporządzając w tym celu protokół konieczności określający zakres robót oraz szacunkową ich wartość. Dodatkowo, strony w Umowie zawarły postanowienie, które wprost zakazywało Wykonawcy realizować prace nie objęte kosztorysem ofertowym oraz specyfikacją Techniczną Wykonania i Odbioru Robót Budowlanych – bez zmiany umowy łączącej strony lub uzyskania dodatkowego zamówienia na podstawie odrębnej umowy. W okolicznościach niniejszej sprawy nie zrealizowały się żadne z ww. przesłanek, które uprawniałyby powoda w oparciu o powyższą Umowę do realizacji prac dodatkowych, co nie oznacza,

że powodowi nie jest należne wynagrodzenie za te prace. Kwestia wysokości żądanego wynagrodzenia i rodzaju prac dodatkowych była przedmiotem przeprowadzonego przez Sąd I instancji dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu budownictwa. Biegły jednoznacznie wskazał, że prace dodatkowe: związane z wykonaniem izolacji fundamentów biblioteki i kapliczki; przestawienie obrzeży betonowych, dodatkowe linie kostki innego koloru, wykonanie oboju przy bibliotece, ustawienie granitowych obrzeży przy drzewach były robotami dodatkowymi które nie mogły być przewidziane przez powoda w momencie zawierania umowy; powód poniósł też dopłatę za zasypkę spoin kostki miałem bazaltowym; z kolei brak uwzględnienia w obmiarze robót przez pozwaną, a co za tym idzie kosztorysie ofertowym powoda, prac związanych z wykonaniem rozbiórki nawierzchni z kostki oraz krawężników betonowych (tj. robót w pozycjach 10-11 pozwu i kosztorysu k.27) był wynikiem błędu w dokumentacji przetargowej sporządzonej przez pozwaną. Wartość tych prac Sąd w oparciu o opinię biegłego ustalił na kwotę 28.100,92 zł netto. Strona pozwana w wyniku realizacji powyższych prac niewątpliwie stała się wzbogaconą, skoro ich wykonanie spowodowało, że ostatecznie wartość wykonanej przez powoda inwestycji, jak i użyteczność tej inwestycji wzrosła, a strona pozwana nie wydatkowała środków które były konieczne do osiągnięcia tego efektu. Zatem zarówno co do zasady, jak i wysokości roszczenie powoda należało uwzględnić.

Na dalszy plan wysuwa się kwestia rodzaju wynagrodzenia o jakie umówiły się strony. Strony w umowie przyjęły wynagrodzenie w formie ryczałtu jednostkowego – jako suma iloczynów jednostek obmiarowych i cen jednostkowych podanych w kosztorysie ofertowym 946.992,39 zł brutto, co nie jest równoznaczne, jak podnosiła to pozwana, że strony ustaliły wygradzenie ryczałtowe, zatem zastosowania nie znajdzie tu rygor wynikający z przepisu art. 632 k.c.

Odnosząc się wreszcie do postawionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia, przyjęć należy, iż brak odniesienia się przez Sąd I instancji do tej kwestii –finalnie wobec jego niezasadności – nie był tego rodzaju uchybieniem, który skutkować musiał by uchyleniem, czy zmianą zaskarżonego orzeczenia.

Wobec braku przepisu szczególnego, termin przedawnienia roszczeń dot. bezpodstawnego wzbogacenia liczyć należy w oparciu o przepisy ogólne, tj. art. 118 k.c. a początek jego biegu określić według art. 120§1 k.c., który stanowi, że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. W okolicznościach rozpoznawanej sprawy, określając wymagalność roszczenia powoda Sąd miał na uwadze ostatnią wystawioną przez powoda fakturę z dnia 22.06.2011 r. nr (...) na kwotę 61.093,41 zł. Termin zapłaty ww. należności przypadał 22.07.2011 r. (w fakturze jako termin zapłaty wskazano 30 dni). Przyjąć zatem należało, że roszczenie powoda o zapłatę robót dodatkowych stało się wymagalne 22.07.2011 r. i od tej chwili bieg rozpoczął trzyletni termin przedawnienia zgodnie z art. 118 k.c. Bieg tego terminu przerwany został zawezwaniem do próby ugodowej złożonym przez powoda w dniu 12.06.2014 r. w Sądzie Rejonowym w D. w sprawie VI GCo 190/14. Wnioskiem tym, wbrew stanowisku pozwanego, objęte było roszczenie zapłaty min. za wykonanie robót dodatkowych wykonanych w ramach inwestycji na jaką strony zawarły umowę o roboty budowlane z dnia 24.05.2010 r. Zakończenie postępowania w sprawie o zawezwanie do próby ugodowej brakiem zawarcia ugody, co Sąd Rejonowy w D. stwierdził w protokole z dnia 26.09.2014 r., otwierało nowy termin dla biegu przedawnienia, co z kolei powodowało, iż wniesiony w dniu 21.02.2017 r. pozew w niniejszej sprawie obejmował roszczenie, które nie było przedawnione. Z tych względów Sąd Okręgowy zarzutu pozwanego w tym przedmiocie nie uwzględnił. Jedynie na marginesie zaznaczyć należy, że zakwalifikowanie przez Sąd Okręgowy roszczenia powoda na podstawie przepisu art. 405 k.c. pozostaje bez wpływu na podstawę prawną co do przedawnienia.

W świetle powyższego, apelacja jako niezasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 108§1 k.p.c. w zw. z art. 98 k.p.c., obciążając nimi apelującą, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania. Zasądzone koszty stanowią wynagrodzenie dla pełnomocnika strony powodowej ustalone w oparciu o §10 ust 1 pkt 1 w zw. z §2 pkt 5 Rozporządzenia MS z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015 poz. 1800 ze zm.).